

och den terminologi som används. Allt detta knyter Ehnberg samman i slutet av kapitlet där hon mer ingående diskuterar de kriterier hon använder för att utvärdera modellerna.

Den större delen av boken ägnas åt de olika modellerna (kap. 2–5). Kapitlen är snarlika i sin uppbyggnad. Alla modeller förhåller sig till perspektiven, men i varierande grad. Kapitlen avslutas med en analys där Ehnberg diskuterar modellernas svagheter och styrkor i förhållande till deras anspråk på en global etik och rättvisa. Denna diskussion tar sin utgångspunkt i de ovan nämnda kriterierna men förhåller sig samtidigt till den tidigare forskningen hon diskuterade i kapitel ett.

Först ut är Nussbaums modell som speciellt fokuserar på social rättvisa, vad som kan anses vara gott mänskligt liv och hur detta uppnås. Ekonomi utgör en viktig del av hennes syn på globalisering. Den andra modellen är Benhabibs som bygger på ”discourse ethics”. Fokus ligger på det globala samhället och de etiska problem som uppstår i en global värld. Hon lägger större vikt på den politiska aspekten av globalisering. Både Nussbaum och Benhabib har feministiska inslag i sina respektive modeller. Därefter granskas Hollenbachs modell, vars fokus ligger på frågor kring att finna allmänhetens bästa, social rättvisa och mänskliga rättigheter. I likhet med Nussbaum har han även fokus på den ekonomiska aspekten av globalisering. Slutligen granskar författaren Schweikers modell som inte bara diskuterar människans rättigheter utan även djurens rättigheter. Detta är den enda modellen som mer ingående diskuterar miljöfrågan och hållbar utveckling.

I det sista kapitlet bygger Ehnberg slutligen, vis av de andra modellernas fördelar och nackdelar, upp ett resonemang kring hur en normativ global rättvisa skulle kunna formuleras. Hon besvarar även de frågor hon ställde i början en efter en och hennes resonemang följer hennes utvärderande kriterier. En viktig del av hennes analys är den om mänskliga rättigheter och vad det innebär att vara människa. Detta då människosynen ligger till grund för de etiska och moraliska reflektioner som görs.

Att det i en ständigt föränderlig värld, där avstånden krymper (inte minst tack vare sociala medier) och orättvisorna växer, finns behov

av någon form av normativ global rättvisa håller jag med om. Frågan är bara om det är möjligt? Ehnbergs förslag är relevanta och logiska om man följt hennes resonemang. Men valet av teoretiker vars modeller som utvärderas utgår främst från en västerländsk bakgrund. Jag kan inte låta bli att undra hur detta påverkar resultatet. Även om modellerna går att applicera på olika traditioner och samhällen undrar jag ändå om resultatet blivit annorlunda om till exempel en buddhistisk etikers modell också granskats? Detta förminskar dock inte Ehnbergs studie eller resultat och den förhåller sig väl till det valda forskningsfältet.

Bokens innehåll är till sin natur teoritung och det kan verka avskräckande för en del, men det flyter ändå på relativt bra. Kapitel ett kan kännas mäktigt att ta sig igenom med tanke på alla teorier som där diskuteras på så få sidor, samtidigt är det nödvändigt för att skapa förståelse för det som komma skall. Tar man sig bara igenom detta blir den följande läsningen mycket enklare och man förstår sammanhanget kring alla de perspektiv Ehnberg diskuterar i förhållande till både de olika modellerna men även hennes egen diskussion i det slutliga kapitlet. Ehnberg underlättar dock för läsaren genom att skriva transparent, det är lätt att följa vem som sagt vad och hon knyter alltid ihop det genom att tydliggöra sin egen analys av respektive diskussion. Hon för många intressanta diskussioner om ett flertal olika perspektiv relaterade till global etik och rättvisa. Är man intresserad av något av de ämnen som nämns ovan rekommenderar jag avhandlingen, den ställer frågor om komplicerade ämnen, ger upphov till reflektion hos läsaren och på köpet får man en snabbgenomgång i flera teorier och modeller för global etik och rättvisa.

*Nicole von Rost Biedron
Masterstudent, Lund*

Tord Fornberg (red.). *Skrift och tradition: Katolska perspektiv på bibeltolkning och bibelbruk*. Stockholm: Veritas förlag. 2017. 167 s.

Förhållandet mellan Bibeln och den kristna traditionen utgjorde föremålet för en av reformations tidens mest kända stridsfrågor. De

lutherska reformatörerna bejakade visserligen den läroutveckling som skett i fornkyrkan, men anklagade påvekyrkan för att ha låtit al-lehanda obibliskska människopåfund tränga sig in och fördunkla Guds rena och klara ord. De påvetrogna å sin sida såg i "Skriften allena" en besynnerlig och ofrom reduktion av den trons dyrbara skatt som Kyrkan fått sig anförtrodd och av vilken Bibeln endast utgjorde en del, låt vara en mycket betydelsefull sådan.

Tidsandan är i dag mer dialoginriktad och konsensusökande än kontroversteologisk, men i samband med 500-årsminnet av den lutherska reformationen utkommer ändå samlingsvolymen *Skrift och tradition*. Här belyser några av Sveriges mest framstående katolska teologer frågorna om hur Bibeln har tolkats genom historien och hur den bör tolkas i dag. Även om tonen i boken är lågmäld, antyder baksidestexten att boken ska uppfattas som en inlaga i debatten om reformationens orsaker och konsekvenser.

Boken inleds med ett förord av Stockholms katolske biskop, numera kardinalen, Anders Arborelius, som även försett den med kyrkligt godkännande (imprimatur). Därpå följer sju bidrag av varierande omfång och karaktär. Redaktören, Tord Fornberg, har skrivit både det inledande kapitlet om teologiska ställningstaganden i svenska bibelöversättningar och avslutningskapitlet om bibeltolkning i den religiösa konsten. Eftersom dessa kapitel är korta och de behandlade ämnena ofantliga, blir framställningen med nödvändighet översiktlig. Ändå ger den inte något ytligt intryck, då författaren resonerar med utgångspunkt i en rad konkreta exempel. Fornberg har även bidragit med de åtskilliga fotografierna från det heliga landet som pryder boksidorna tillsammans med återgivningarna av frimärken med bibliska och kyrkliga motiv.

Relativt korta och koncisa är också kapitlen av Philip Geister, Sten Hidal och Gösta Hallonsten. Geisters bidrag kretsar kring den katolska synen på relationerna mellan uppenbarelse, Skrift, tradition och läroämbete så som den uttryckts vid och efter Andra Vatikankonciliet. Hidal ägnar sig åt de ställningstaganden till bibelvetenskapen som gjorts av läroämberet, från Leo XIII i slutet av 1800-talet via Pius XII och Andra Vatikankonciliet vid 1900-talets

mitt fram till Benedikt XVI i vårt eget årtionde. Hallonsten tar upp den ofta förbisedda, men teologiskt viktiga, frågan om vilken bibeltext som egentligen är normerande. Svaret blir att såväl de hebreiska och grekiska grundtexterna som de gamla översättningarna Septuaginta och Vulgata har sin plats beroende på sammanhang och syfte.

Mer omfångsrika och därmed mer djuplodande är essäerna av Anders Ekenberg och Anders Piltz. I sitt bidrag om tolkningar som går utöver den bokstavliga meningen rör sig Ekenberg smidigt från de nytestamentliga författarnas profetiska och typologiska läsningar av Gamla testamentet över fornkyrkans och medeltidens tolkningsmångfald fram till den nutida katolska kyrkans bejakande av *sensus plenior*, en "fullödigare mening" som inte var påtänkt av textens mänskliga författare, men som likt ett frö planterats där av Gud och som först senare blommar ut. Piltz behandlar delvis samma frågor, men fokuserar i den senare delen av sin artikel på användningen av Bibeln i liturgin. Här ges bland mycket annat en översikt över hur urvalet av bibelläsningar och psaltarpsalmer är organiserat i den romerska ritens ordinarie form av mässan. Av särskilt aktuellt intresse är referatet av den "handbok för predikanter" som den romerska gudstjänstkongregationen gav ut med påven Franciskus välsignelse 2014.

Skrift och tradition är ett värdefullt bidrag till den i övrigt knapphändiga svenskspråkiga litteraturen om bibeltolkning. De medverkande författarna anlägger inga kritiska perspektiv på den officiella katolska teologin, och boken innehåller inga empiriska undersökningar av hur katoliker faktiskt läser och tolkar Bibeln i dag, men som spränglärd utveckling av och reflektion över normativ katolsk bibelsyn tjänar den sitt syfte utmärkt väl. Den bör kunna läsas med behållning av kristna i olika kyrkor och samfund som inte attraheras av vare sig fundamentalism eller relativism i bibelläsning och bibelbruk, utan söker efter en hermeneutik där fromhet och förnuft kan samexistera. Boken är även lämplig som kurslitteratur.

Antologin hade vunnit på ett inledningskapitel, som tydliggjorde syftet med boken och ursprunget till de olika bidragen. Själv tycker jag alltid att det både är intressant i sig och

underlättar läsningen av ett samlingsverk om man får veta något om de omständigheter under vilka artiklarna tillkommit. Är de frukten av något symposium, eller rör det sig om ett renodlat bokprojekt? Vilken tanke ligger bakom urvalet av författare och ämnen? Hur kommer det sig att två av bidragen avviker så markant till omfånget? Mitt nyfikna sökande efter svar på dessa frågor har varit förgäves, och det bidrar till en känsla av att boken delvis spretar i olika riktningar. Att flera av artiklarna överlappar med varandra behöver visserligen inte vara ett problem. Endast i undantagsfall skapar motsägelser mellan bidragen en osäkerhet, som när det i en artikel förklaras att Vulgatas översättning av 1 Mos. 3:15 är kristologisk (s. 58), medan en annan mer korrekt framhåller att formuleringen ”hon ska trampa sönder” (*ipsa conteret*) inbjuder till en mariologisk förståelse (s. 85). En sådan detalj är dock lätt att överse med i ljuset av den imponerande lärdom – för att inte säga vishet – som boken i sin helhet är ett uttryck för.

Om reformationen var nödvändig eller inte är en fråga som faller utanför såväl boken som denna recension. Klart är i alla fall, att den som i dag vill motivera reformatorisk kristendom utifrån en förment bristande trohet till Bibeln hos katolikerna gör rätt i att först studera *Skrift och tradition* ingående och därefter slipa vidare på sin argumentation.

Tobias Hägerland
Docent, Lund

Sara Gehlin. *Prospects for Theology in Peacebuilding: A Theological Analysis of the Just Peace Concept in the Textual Process towards an International Ecumenical Peace Declaration, World Council of Churches 2008–2011*. Lund: Lund University. 2016. 303 pp.

Religious communities are local as well as global, and religious leaders have large social networks, represent respected values, and have long-term interest in their communities. Contemporary peace and conflict studies therefore has a keen interest in discovering the role of religions and religious leaders in violent

conflicts as well as in possible religious means of finding peaceful solutions to conflicts.

In her doctoral dissertation, successfully defended in March 2016 at Lund University, Sara Gehlin offers a careful and fine-grained analysis of the so-called Just Peace thinking as it unfolds in the process towards formulation of the International Ecumenical Peace Declaration by the World Council of Churches (WCC) in the years 2008–2011. Gehlin’s point of view is theological in the sense that she asks how theology might serve as a resource in peacebuilding efforts by faith-based organizations.

The outcome of Gehlin’s analysis reveals how the Just Peace concept is theologically constructed, and informed by Christian ethics, biblical interpretation, Christian spirituality, and ecumenical vision. The process towards the formulation of the International Ecumenical Peace Declaration thus becomes a prime example of prospect for theology in peacebuilding in Gehlin’s research.

The dissertation focuses on a well-demarked body of primary literature, most prominently *An Ecumenical Call to Just Peace and Just Peace Companion* composed in the years 2008–2011 by WCC. In her analysis, Gehlin notes that peace and bringing peace in conflicts is connected to numerous factors, including leadership, the role of religious organizations, the practice of religious communities, religious education, and interpretation of religious texts. As a concept, Gehlin’s analytical assumption is, however, that a careful analysis of the discourse in the primary literature will reveal how the Just Peace concept is constructed theologically. Accordingly, the main part of the dissertation – the analysis of the documents – is structured along the perspectives of theological ethics, biblical interpretation, spirituality, and ecumenical vision.

Concluding each analytical chapter, Gehlin offers a number of constructive theological considerations. By the term “constructive,” the author intends a double focus on theoretical as well as practical perspectives and thereby demonstrates the practical applicability of faith-based peacebuilding. Among the insightful constructive considerations, the author points out how the Just Peace concept guides Christian peacemaking beyond the